

Srovnání českého pojistného trhu s pojistným trhem Ruské federace

Bakalářská práce

Studijní program:

B6208 Ekonomika a management

Studijní obor:

Ekonomika a management služeb – Finanční a pojišťovací služby

Autor práce:

Dmitry Filenko

Vedoucí práce:

Ing. Jan Öhm, Ph.D.

Katedra ekonomické statistiky

Zadání bakalářské práce

Srovnání českého pojistného trhu s pojistným trhem Ruské federace

Jméno a příjmení: **Dmitry Filenko**
Osobní číslo: E18000039
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Ekonomika a management služeb – Finanční a pojišťovací služby
Zadávací katedra: Katedra ekonomické statistiky
Akademický rok: **2021/2022**

Zásady pro vypracování:

1. Pojistný trh jako součást finančního trhu.
2. Segmentace pojistného trhu.
3. Ukazatele úrovně pojistného trhu.
4. Pojistný trh v ČR.
5. Pojistný trh v Rusku (historie, vývoj a faktory).
6. Porovnání a hodnocení vybraných pojistných trhů.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

30 normostran
tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- DUCHÁČKOVÁ, E., 2015. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress. ISBN 978-80-87865-25-5.
- DUCHÁČKOVÁ, E. a J. DAŇHEL, 2012. *Pojistné trhy: změny v postavení pojišťovnictví v globální éře*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-078-2.
- MESRŠMÍD, J., 2015. *Regulace pojišťovnictví v EU*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-146-8.
- MESRŠMÍD, J., 2015. *Pojišťovnictví v globálním prostředí*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-150-5.
- KNYAZEVA, E.G., O. A. BOYTUSH, T. D. ODINOKOVA, E. A. RAZUMOVSKAYA, L. I. YUZVOVICH a Y. T. AHVLEDIAN, 2019. *Pojištění*. Jekatěrinburg: Nakladatelství Uralské univerzity. ISBN 978-5-7996-2770-6.
- PROQUEST, 2021. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2021-10-14]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz>

Konzultant: Larisa Valerievna Polyakova, vedoucí oddělení pro oblasti a druhy pojištění

Vedoucí práce:

Ing. Jan Ůhm, Ph.D.
Katedra ekonomické statistiky

Datum zadání práce:

1. listopadu 2021

Předpokládaný termín odevzdání:

31. srpna 2023

doc. Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.
děkan

L.S.

Ing. Vladimíra Hovorková Valentová,
Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. listopadu 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědom toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

15. února 2022

Dmitry Filenko

Anotace

Předmětem bakalářské práce je analýza, porovnání a zhodnocení vývoje pojistných trhů v České republice a Rusku na základě ukazatelů pojištění. Bakalářská práce se dělí na čtyři kapitoly a dále na dílčí oddíly a pododdíly. První kapitola je věnována teoretickým aspektům – definicím pojistného trhu, jeho segmentaci a je nahlíženo na klíčové ukazatele vývoje pojistného trhu, které jsem použil při další analýze vybraných trhů. Ve druhé a třetí části je na začátku každé kapitoly popsána historie a vývoj vybraných pojistných trhu. Dále je v těchto kapitolách postupně hodnocena úroveň pojistných trhů České republiky a Ruska ve sledovaném období. Poslední kapitola a závěr práce je zaměřený na vzájemné porovnávání pojistných trhů vybraných zemí.

Klíčová slova

Pojistný trh, ukazatele úrovně pojistného trhu, asociace pojišťoven, ruský pojistný trh, český pojistný trh, pojistné plnění, předepsané pojistné.

Annotation

The subject of the bachelor thesis is the analysis, comparison and evaluation of the development of insurance markets in the Czech Republic and Russia on the basis of insurance indicators. The bachelor thesis is divided into four chapters and further into sub-sections and subsections. The first chapter is devoted to theoretical aspects - definitions of the insurance market, its segmentation and looks at the key indicators of the development of the insurance market, which I used in the further analysis of selected markets. The second and third parts describe the history and development of selected insurance markets at the beginning of each chapter. Furthermore, the level of the insurance markets of the Czech Republic and Russia in the monitored period is gradually evaluated in these chapters. The last chapter and the conclusion of the thesis is focused on the mutual comparison of insurance markets of selected countries.

Keywords

Insurance market, indicators of the level of the insurance market, associations of insurance companies, Russian insurance market, Czech insurance market, insurance benefits, written premiums.

Poděkování

Rád bych poděkoval svému vedoucímu bakalářské práce Ing. Janu Öhmovi, Ph.D., za odborný dohled, cenné rady a připomínky, které přispěly k vypracování této práce. Dále bych rád poděkoval také své rodině a kamarádům, kteří mě po celou dobu psaní této práce podporovali.

Obsah

Obsah	11
Seznam obrázků	13
Seznam tabulek	14
Seznam zkratk	15
Úvod	16
1 Charakteristika pojistného trhu.....	18
1.1 Pojistný trh a jeho funkce.....	18
1.2 Segmentace pojistného trhu	19
1.3 Faktory ovlivňující pojistný trh	20
1.4 Ukazatele úrovně věcného pojistného trhu.....	20
1.4.1 Pojistné.....	21
1.4.2 Pojistné plnění.....	22
1.4.3 Škodovost	22
1.4.4 Pojištěnost.....	22
1.4.5 Koncentrace pojistného trhu.....	23
2 Pojistný trh České republiky	24
2.1 Historie a etapy vývoje českého pojistného trhu	24
2.2 Charakteristika a specifika trhu České republiky	25
2.3 Výsledky roku 2020	26
2.3.1 Předepsané pojistné.....	27
2.3.2 Pojistné plnění.....	28
2.3.3 Škodovost	30
2.3.4 Pojištěnost.....	31
2.3.5 Koncentrace pojistného trhu	33
3 Pojistný trh Ruské federace.....	35
3.1 Historie a etapy vývoje ruského pojistného trhu	35
3.2 Charakteristika a specifika trhu Rusko	37
3.3 Výsledky roku 2020	37
3.3.1 Předepsané pojistné.....	38
3.3.2 Pojistné plnění.....	39
3.3.3 Škodovost	41
3.3.4 Pojištěnost.....	42
3.3.5 Koncentrace pojistného trhu	43

4 Srovnání pojistných trhů Ruské federace a České republiky	45
4.1 Předepsané pojistné.....	45
4.2 Pojistné plnění.....	47
4.3 Škodovost	48
4.4 Pojištěnost.....	49
4.5 Koncentrace pojistného trhu.....	49
Závěr.....	51
Zdroje	54
Internetové zdroje.....	54

Seznam obrázků

<i>Obrázek 1: Vývoj předepsaného pojistného v ČR .....</i>	<i>28</i>
<i>Obrázek 2: Vývoj vyplaceného pojistného plnění v ČR.....</i>	<i>30</i>
<i>Obrázek 3: Škodovost v ČR .....</i>	<i>31</i>
<i>Obrázek 4: Pojištěnost a růst HDP v ČR .....</i>	<i>32</i>
<i>Obrázek 5: Koncentrace pojistného trhu v ČR (10 největších pojišťoven) .....</i>	<i>33</i>
<i>Obrázek 6: Vývoj předepsaného pojistného v Rusku.....</i>	<i>39</i>
<i>Obrázek 7: Vývoj vyplaceného pojistného plnění v Rusku .....</i>	<i>41</i>
<i>Obrázek 8: Škodovost v Rusku.....</i>	<i>42</i>
<i>Obrázek 9: Pojištěnost a růst HDP v Rusku.....</i>	<i>43</i>
<i>Obrázek 10: Koncentrace pojistného trhu v Rusku (TOP-10 pojišťoven).....</i>	<i>44</i>

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1: Růst předepsaného pojistného v ČR.....</i>	<i>27</i>
<i>Tabulka 2: Vývoj předepsaného pojistného v ČR.....</i>	<i>27</i>
<i>Tabulka 3: Vývoj vyplaceného pojistného plnění v ČR .....</i>	<i>28</i>
<i>Tabulka 4: Škodovost v ČR.....</i>	<i>30</i>
<i>Tabulka 5: Vývoj předepsaného pojistného v Rusku .....</i>	<i>39</i>
<i>Tabulka 6: Vývoj vyplaceného pojistného plnění v Rusku.....</i>	<i>40</i>
<i>Tabulka 7: Škodovost v Rusku .....</i>	<i>41</i>
<i>Tabulka 8: Celkové předepsané pojistné v České republice a Rusku (v mld. Kč).....</i>	<i>45</i>
<i>Tabulka 9: Životní předepsané pojistné v České republice a Rusku (v mld. Kč) .....</i>	<i>45</i>
<i>Tabulka 10: Neživotní předepsané pojistné v České republice a Rusku (v mld. Kč).....</i>	<i>46</i>
<i>Tabulka 11: Vývoj celkového pojistného plnění v České republice a Rusku (v mld. Kč)....</i>	<i>48</i>
<i>Tabulka 12: Vývoj škodovosti v České republice a Rusku (v procentech) .....</i>	<i>48</i>
<i>Tabulka 13: Podíl pojistného k HDP v České republice a Rusku (v procentech) .....</i>	<i>49</i>

Seznam zkratek

CBR	Centrální banka Ruské federace
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČNR	Česká národní rada
ČPP	Česká podnikatelská pojišťovna, a.s.
ČR	Česká republika
EIOPA	Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění
EU	Evropská unie
GČP	Generali Česká pojišťovna a.s.
HDP	Hrubý domácí produkt
KASKO	Pojištění dopravního prostředku pro případ jeho poškození nebo zničení.
KOOP	Kooperativa, pojišťovna, a.s.
OSAGO	Povinné pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.
RSFSR	Ruská sovětská federativní socialistická republika
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik

Úvod

Pojistný trh je důležitou součástí každého finančního trhu. Lidé cítí potřebu ochrany svého majetku, ale také sama sebe v nežádoucích situacích. Proto je velmi důležité, aby v každé zemi byl správně fungující pojistný trh. Kromě toho rozvinutý pojistný trh samozřejmě zvyšuje finanční jistotu i životní úroveň obyvatelstva, a tudíž udržuje ekonomickou stabilitu na mikro a makro úrovních v případech náhodných událostí – zjednodušeně řečeno - od úrovně běžných občanů až na úroveň státu.

Na pojistném trhu převládá nepřímý způsob rozdělování volných finančních prostředků soustředěných v rezervách pomocí pojišťoven a zajišťoven. Cenou za zprostředkování v této oblasti je pojistné a zajistné. V současné době se globální pojistný trh velmi dynamicky rozvíjí díky obrovskému kapitálu. Každý rok se nabízí stále větší množství pojistných produktů a služeb. Pojišťovny a zajišťovny disponují velkým obnosem kapitálu, který jim umožňuje rozšiřovat svou působnost na trhu.

Pojistný trh taky lze dále rozdělit na trh věcný a investiční. Vzhledem k rozsahu této bakalářské práce bude rozebrán jen trh věcný. Především budou využívány a charakterizovány indikátory jeho úrovně, které poslouží ke srovnání vybraných zemí. Ukazatele úrovně pojistného trhu lze rozdělit na relativní a absolutní, z nichž ty relativní jsou výhodnější pro porovnávání úrovně různých pojistných trhů, protože nezohledňují velikost ekonomiky.

Cílem této práce je zhodnotit vývoj českého pojistného trhu v porovnání s úrovní pojistného trhu v Ruské federaci na základě zvolených pojistných ukazatelů. Bude provedena analýza pojistného trhu v České republice pomocí jednotlivých ukazatelů úrovně pojistného trhu. Stejný postup využiji u pojistného trhu v Ruské federaci a vše následně srovnám.

V první části práce charakterizují základní teoretické pojmy a význam pojistného trhu. Nejprve načrtnu úvod pojistného trhu, dělení trhu a některé jeho ukazatele. Ve druhé a třetí části budou postupně analyzovány pojistné trhy jmenovaných států s využitím různých statistických ukazatelů - grafů a tabulek pro zlepšení přehlednosti. Čtvrtá kapitola bude zaměřena na vzájemné porovnávání pojistných trhů.

Na závěr se budu věnovat samotnému srovnání trhu v České republice a v Ruské federaci a ohodnotím výsledek tohoto srovnání.

1 Charakteristika pojistného trhu

První kapitola se věnuje teoretickým otázkám spojeným s pojmem pojistného trhu a jeho různými specifickými vlastnostmi. Na začátku je zaměřena na samotnou podstatu pojistného trhu a jeho funkce. Dalším krokem je charakteristika segmentace pojistného trhu a faktory, které samotný trh ovlivňují. Na závěr této teoretické části bude uveden popis zásadních ukazatelů rozvoje pojistného trhu, které budou použity v praktické části mé práce.

1.1 Pojistný trh a jeho funkce

„Pojistný trh představuje systém ekonomických vztahů a institucí uskutečňujících pojišťovací činnost včetně investování volných prostředků, kterými pojišťovací instituce disponují“ (Ducháčková 2015, s. 271).

Předmětem obchodů na pojistném trhu je pojištění a zajištění. Pojišťovnictví jako jeden z důležitých odvětví tržní ekonomiky jakékoliv země nabízí na pojistném trhu své zboží, resp. své služby – tj. pojištění a zajištění (Čejková 2002).

Pojištění z ekonomického pohledu v zásadě znamená *„vytváření peněžních rezerv z pojistného poskytnutého od pojistníků, kteří sjednali dané pojištění, pro případ daných škod“* (Mesršmíd 2015, s. 27)

Pojištění a zajištění můžeme definovat jako specifický druh zboží, potažmo služby, které mají fiktivní charakter. Tato služba se na pojistném trhu prodává a kupující za ni musí určitou částku zaplatit. Je zde určité riziko, které spočívá v tom, že kupující může dostat svoji protihodnotu až po realizaci pojištěného rizika. Jde tedy o neurčitou a rizikovou návratnost jeho peněžních prostředků (Čejková 2002).

Pojistný trh má průměrně stejné základní rysy jako jakýkoliv jiný trh. Pro hladké fungování střetu nabídky a poptávky vstupují mezi klienty a pojistitele tzv. zprostředkovatelé pojištění, jakými jsou např. makléři, agenti, poradci apod. Pojištění je založeno na principu rezerv, které nachází v pojišťovnách dočasné volné peněžní prostředky, nabídka a poptávka po těchto prostředcích představuje vedle prvoplánového věcného pojistného trhu tzv. investiční pojistný trh, kterým pojistný trh ještě více a výrazněji prolíná do finančních trhu.

Na věcném pojistném trhu převládá nabídka, což určitým způsobem determinuje způsoby prodeje pojistných produktů (Ducháčková a Daňhel 2012).

1.2 Segmentace pojistného trhu

Pojistný trh můžeme členit podle více různých kritérií. Rozhodujícím kritériem tohoto členění a segmentace je předmět činnosti pojistitele. Dalšími kritérii může být pojistné riziko, pojistné produkty, předmět pojištění, subjekty pojištění apod (Čejková 2002).

Podle toho předmětu činnosti pojistitele můžeme rozdělit pojistný trh na dva samostatné segmenty:

- a) nabídku a poptávku po pojištění a zajištění (tzv. věcný pojistný trh)
- b) investování dočasně volných peněžních prostředků pojistitele (tzv. investiční pojistný trh) (Čejková 2002).

Pojistný trh je v některých ohledech atypickým trhem, ale platí na něm stejná ekonomická pravidla jako na kterémkoli jiném trhu. Jedna z podstatných odlišností spočívá v tom, že realizace prodaných služeb (pojištění nebo zajištění) se často projeví až po delším období od uzavření obchodu, někdy se však nemusí projevit vůbec. To umožňuje komerčním pojišťovnám provádět poměrně rozsáhlou investiční činnost (Čejková 2002).

Také pojistný trh můžeme rozdělit podle předmětu pojištění a zajištění:

- a) Životní pojištění – zahrnuje krytí rizik ohrožujících životy lidí a orientuje se na krytí dvou základních událostí - dožití a úmrtí (Ducháčková 2015).

Základním principem životního pojištění je vyplatit dohodnutou pojistnou sumu v případě, že se pojištěný dožije data konce pojištění, resp. data konkrétně dohodnutého v pojistné smlouvě nebo v případě jeho předčasného úmrtí. Mezi životní pojištění se řadí také důchodová pojištění, přičemž do krytí bývají často zahrnuta další rizika, a to neživotního charakteru (úraz, trvalé následky, vážné nemoci, invalidita apod.) (Čejková 2002).

- b) Neživotní pojištění – jde o všechna pojištění, která nemají charakter životních pojištění. V rámci tohoto pojištění jsou kryta rizika různého charakteru, a to ohrožující zdraví a život pojištěné osoby, dále rizika vyvolávající finanční ztráty a také rizika vyvolávající přímé věcné škody. Hlavní druhy produktu neživotního pojištění můžeme rozdělit do následujících oblastí: pojištění majetková, pojištění finančních ztrát a záruk, pojištění

odpovědnosti za škody a pojištění úrazu a nemoci. U neživotního pojištění vycházíme z toho, že pojistné plnění se uhradí na základě průměrného projevu rizika pojistnou událostí. V neživotních pojištěních není jisté zda se po dobu trvání pojištění vyskytne konkrétní pojistná událost a pokud ano, tak kolikrát. Pojistné plnění se tedy poskytne jen v takovém případě, že pojistná událost nastala (Čejková 2002).

Pojistný trh může rozčlenit také podle subjektů ovlivňujících pojišťovací trh: komerční pojišťovny, zajišťovatelé, zprostředkovatelé (pojišťovací agenti, pojišťovací a zajišťovací makléři), stát, asociace aj. (Čejková 2002).

1.3 Faktory ovlivňující pojišťovací trh

Světová praxe ukazuje, že pojištění je v současné době jednou z nejdůležitějších pák řízení rizik v ekonomice na makro i mikroúrovni. V moderních ekonomických podmínkách se vnější prostředí každé organizace vyznačuje velmi vysokým stupněm složitosti.

Faktory působící na pojišťovací trh ovlivňují výkonnost organizace, zpochybňují dosažení stanoveného cíle, to znamená, že mají přímý dopad na podniky, a to jak pozitivně, tak negativně. Pro společnosti zabývající se pojišťovací činností je jednou z nejdůležitějších podmínek schopnost rychlé reakce a schopnost adaptace na dynamické změny probíhající ve vnějším prostředí. Podniky se musí umět přizpůsobit změnám a efektivně reagovat, aby se dokázaly nejen udržet na trhu služeb, ale také přinášet zisk.

K obecným faktorům ovlivňujícím podobu a strukturu pojišťovacího trhu lze zařadit:

- *obecné ekonomické podmínky (objem HDP, vývoj velikosti HDP, vývoj inflace, vývoj nezaměstnanosti),*
  - *situace na finančním trhu,*
  - *legislativní podmínky (obecné právní předpisy, pojišťovací legislativa),*
  - *situace na světovém pojišťovacím a zajišťovacím trhu,*
  - *rozsah rizik krytých státem (rozsah sociálního pojištění, existence státních fondů na krytí například přírodních katastrof, nález hospodářských zvířat),*
  - *podmínky ve škodovosti*
- (Ducháčková 2015, s. 271).

1.4 Ukazatele úrovně věcného pojišťovacího trhu

Pojišťovací trh v každé tržní ekonomice má významné postavení se různými a specifickými úkoly, principy a významem. Hodnotit vývoj pojišťovacího trhu nelze bez posouzení vývoje

ukazatelů úrovně. Obecně ukazatele úrovně pojistného trhu hodnotí účinnost použití zdrojů a vynaložených prostředků na tomto trhu.

Pro srovnání dat dvou pojistných trhů jsem zvolil klíčové ukazatele - v mém případě jde to hlavně o tyto indikátory:

- předepsané pojistné (v životním a neživotním pojištění)
- pojistné plnění (v životním a neživotním pojištění)
- škodovost (v životním a neživotním pojištění)
- pojištěnost
- koncentrace pojistného trhu (Čejková 2002).

1.4.1 Pojistné

Naprosto každý produkt, výrobek nebo služba se na trhu prodává za určitou cenu. V případě produktů pojišťovnictví je cena služby označována pojmem pojistné. Pojistné je cena za poskytovanou pojistnou ochranu, úplata za přenesení případných negativních finančních důsledků nahodilosti z jednotlivých subjektů na pojistitele. Kvantifikace pojistného by měla vycházet z velikosti rizika (tedy finančního ohodnocení ztráty v souvislosti s existencí příslušného rizika) a z nákladů pojistitele spojených provozem pojištění, a současně reagovat na tyto podmínky, za kterých pojišťovnictví funguje (Ducháčková 2015).

Pojistné představuje dopředu zaplacenou úplatu za přenesení negativních finančních důsledků nahodilosti z podnikatelských a ostatních ekonomických subjektů na pojišťovnu, uvažujeme-li na makro úrovni, pak jde o přenesení pojistitelných rizik v ekonomice na specifické odvětví národního hospodářství - pojišťovnictví (Ducháčková a Daňhel 2012, s.48).

Předepsané pojistné znamená celkové pojistné odpovídající pojistnému vyjádřenému v pojistných smlouvách za sledované období, souhrn všech předpisů pojistného na základě pojistných smluv, kdy ve sledovaném období je počátek pojistného období a je také jedním z nejdůležitějších ukazatelů výkonnosti každé komerční pojišťovny za příslušné období. Podle jeho výše se komerční pojišťovny seřazují na pojistném trhu v daném regionu nebo státě. Předepsané pojistné lze dělit na předepsané pojistné životního a neživotního pojištění (Čejková 2002).

1.4.2 Pojistné plnění

Pojem pojistné plnění představuje především peněžní částku, kterou vyplácí pojišťovna jako náhradu vzniklé škody na základě pojistné smlouvy. Pojistné plnění je pojišťovnou vypočítaná a poskytnutá část ztráty (v neživotním pojištění) nebo dohodnutá pojistná částka (v životním pojištění). Takovéto pojistné plnění je pojišťovna povinna pojištěnému (nebo poškozenému) poskytnout za pojistnou událost, která splňuje podmínky dohodnuté v pojistné smlouvě nebo podmínky které uvedené v zákoně (Čejková 2002).

Podobně stejným způsobem jako předepsané pojistné můžeme dělit i pojistné plnění na pojistné plnění za životní a neživotní pojištění. V neživotních pojištěních není jisté, zda se po dobu trvání pojištění v případě konkrétní pojistné smlouvy vyskytne pojistná událost a pokud vyskytne, tak kolikrát. Pojistné plnění se tedy poskytne jen v případě, že pojistná událost nastala. Naproti tomu charakteristickým rysem životního pojištění je, že pojišťovna vyplatí pojistné plnění v každém případě. Ale u obou pojištění pojistné plnění závisí i na podmínkách konkrétní pojistné smlouvy a k ní přiložených pojistných podmínkách (Čejková 2002).

Velikost pojistného plnění se určuje na základě pojistných podmínek, zásad likvidace pro jednotlivé druhy pojistných událostí a platných předpisů cenových i právních; podle konstrukce u jednotlivých druhů pojištění (Ducháčková 2015, s. 51).

1.4.3 Škodovost

Účelem škodového pojištění je náhrada vzniklé škody. Škodovost představuje sebou ukazatel, který vyjadřuje poměr mezi výší poskytnutých pojistných plnění a výší předepsaného či přijatého pojistného. Udává se v procentech a lze ji členit na škodovost životního a neživotního pojištění (Čejková 2002).

Ve škodovém pojištění nemůže jištěný od pojišťovny získat pojistné plnění vyšší než je škoda. Škodovost by měla být menší než netto pojistné v procentech a rozhodně by neměla dosahovat 100% přijatého pojistného. V případě, že je škodovost vyšší než netto pojistné, jedná se o ekonomicky nevyrované pojištění a může být kvalifikováno jako pojistný podvod (Ducháčková 2015).

1.4.4 Pojištěnost

Agregátní ukazatel pojištěnosti je jedním z nejdůležitějších ukazatelů rozvoje pojistného trhu, přičemž jeho používání je běžné i v evropských ekonomikách. Celkem vyjadřuje poměr předepsaného pojistného k hrubému domácímu produktu (HDP) v běžných cenách. Uvádí se v procentech a vyjadřuje celkovou kapacitu pojistného trhu. Celková možnost pojišťování na daném pojistném trhu je dána rozsahem pojistného pole. Pojistné pole představuje soubor majetku, předmětů, osob nebo jiných jevů existujících v daném státě nebo teritoriu, který je možno pojistit. *Pojištěnost odráží schopnost pojistného trhu obsáhnout dané pojistné pole* (Čejková 2002, s. 27).

1.4.5 Koncentrace pojistného trhu

Koncentrace pojistného trhu je velmi významným ukazatelem úrovně pojistného trhu a je sledována ve většině vyspělých zemí stejně jako i pojištěnost. Představuje podíl největších pojišťoven na předepsaném pojistném (Čejková 2002).

2 Pojistný trh České republiky

Cílem druhé kapitoly je seznámení s pojistným trhem České republiky. V první řadě bude zaměřena na historii vzniku a vývoje pojišťovnictví v České republice. Následující část charakterizuje český pojistný trh a popisuje aktuální situace na trhu pomocí vybraných ukazatelů úrovně pojistného trhu.

2.1 Historie a etapy vývoje českého pojistného trhu

První pojišťovna na území České republiky v Praze vznikla již v roce 1827 a jmenovala se «První česká vzájemná pojišťovna». Druhá polovina 19. století zaznamenala rozkvět tohoto odvětví a v roce 1872 byla založena i první zajišťovna s názvem První česká zajišťovací banka (Ducháčková 2015).

Po druhé světové válce se posílil státní dozor v pojišťovnictví a z více než 700 pojišťovacích institucí, působících do té doby na území České republiky zůstalo po znárodnění pět pojišťoven. V roce 1948 byl tento počet zredukován na jednu státní pojišťovnu, která byla o dvacet let později, v roce 1968, v souvislosti s federalizací rozdělena na Českou státní pojišťovnu a Slovenskou státní pojišťovnu (Ducháčková 2015).

Tento právní předpis umožnil zakládání nových pojišťoven, rozvoj konkurence, rozšiřování nabídky pojistných produktů a soustavné zlepšování péče o klienta.

O liberálním pojistném trhu v České republice s možností konkurence můžeme mluvit až po transformaci ekonomiky z centrálně řízené na tržní a po vydání nového zákona o pojišťovnictví v roce 1991 kde došlo ke zrušení monopolu České státní pojišťovny zákonem ČNR č. 185/1991 Sb.. Tento zákon o pojišťovnictví umožnil v roce 1991 zakládání nových pojišťoven. Na trhu vznikla konkurence, ta umožnila rozšířit nabídku pojistných produktů, a tak se zlepšila péče o klienta (Ducháčková 2015).

V roce 2001 v České republice byly zahájeny přípravy nového regulačního rámce, který by vystřídal Solventnost I. Důvodem pro přípravu změny tehdejšího systému regulace pojišťoven bylo především nedostatečné reflektování finančních rizik, kterým jsou pojišťovny vystaveny (Mesršmíd 2015).

V roce 2004 se české pojišťovnictví stalo součástí jednotného evropského pojišťovacího trhu, protože v tomto roce ČR byla přijata do Evropské unie.

2.2 Charakteristika a specifika trhu České republiky

Na pojistném trhu České republiky působí na základě povolení uděleného Českou národní bankou tuzemské pojišťovny, které se podle charakteru svoje pojišťovací činnosti člení na pojišťovny životní a neživotní a také na pojišťovny se smíšenou činností a tuzemské zajišťovny. Na základě jednotného evropského pasu působí pojišťovny se sídlem v jiném členském státě EU než České republice, a to formou pobočky (usazení) umístěné na území České republiky nebo na základě práva dočasně poskytovat služby. Povolení České národní banky je nezbytné i pro činnost pojišťoven a zajišťoven z třetích států (Ministerstvo financí ČR 2018).

Jednou z nejdůležitějších složek pojistného trhu jsou i pojišťovací zprostředkovatelé, kteří provozují distribuci pojištění na základě registrace u České národní banky, jestliže mají svoje bydliště nebo sídlo na území České republiky a pojišťovací zprostředkovatelé s bydlištěm nebo sídlem v jiném členském státě EU než České republice. Registrace u České národní banky je také podmínkou pro provozování činnosti samostatného likvidátora pojistných událostí (Ministerstvo financí ČR 2018).

Nedílnou součástí českého pojistného trhu je i Česká kancelář pojistitelů, která je právnickou osobou a která také plní povinnosti společné pojistitelům provozujícím pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, zejména správu garančního fondu, fondu zábrany škod, informační povinnosti a povinnosti spojené s členstvím v Radě kanceláří (Ministerstvo financí ČR 2018).

Na pojistném trhu působí také Česká asociace pojišťoven jako profesní sdružení pojišťoven a profesní sdružení pojišťovacích zprostředkovatelů, jakými jsou Asociace českých pojišťovacích makléřů, Komora pojišťovacích zprostředkovatelů, Unie společností finančního zprostředkování a poradenství, Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců a také Česká komora samostatných likvidátorů pojistných událostí profesní sdružení těchto specializovaných likvidátorů (Ministerstvo financí ČR 2018).

Spotřebitelské spory týkající se životního pojištění (ve smyslu občanského zákoníku) lze řešit mimosoudně prostřednictvím finančního arbitra. V případě spotřebitelských sporů z většiny ostatních typů pojištění (v nichž nemá působnost finanční arbit) se můžeme obracet na Kancelář ombudsmana České asociace pojišťoven (Ministerstvo financí ČR 2018).

V širším pojetí lze do českého pojistného trhu zařadit také i Ministerstvo financí České republiky, které má hlavní roli regulátora, tj. veřejnoprávní instituce, do jejíž kompetence spadá tvorba zákonů regulujících oblast pojišťovnictví a také Českou národní banku jako dohledový orgán, jehož hlavním úkolem je povolovací a kontrolní činnost v tomto segmentu finančního trhu (Ministerstvo financí ČR 2018).

S ohledem na členství České republiky v Evropské unii je třeba zmínit Evropský orgán dohledu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA) zřízený nařízením č. 1094/2010/EU. Jeho základním a hlavním úkolem je zlepšení fungování vnitřního trhu EU, především zajištěním vysoké, účinné a jednotné úrovně regulace a dohledu s ohledem na různé zájmy všech členských států EU a na rozdílnou povahu finančních institucí a chránit veřejné zájmy, jako je stabilita finančního systému, průhlednost trhů a finančních produktů a ochrana pojistníků (Ministerstvo financí ČR 2018).

2.3 Výsledky roku 2020

V této části se přesuneme k praktické stránce mé práce. Pomocí vybraných ukazatelů úrovně věcného pojistného trhu shrnu, co se dělo na trhu a k jakému výsledku v roce 2020 došlo. Abych mohl vše validně posoudit, využiji data České asociace pojišťoven.

Česká asociace pojišťoven je zájmovým sdružením komerčních pojišťoven, které zahájilo svou činnost v roce 1994. Podíl členských pojišťoven ČAP na celkovém předepsaném pojistném v ČR přesahuje až 98 % (Česká asociace pojišťoven 2021).

Cílem ČAP je především zastupovat, hájit a prosazovat zájmy členských pojišťoven a jejich klientů ve vztahu k orgánům státní správy, legislativě a dalším subjektům, jimiž je odborná i laická veřejnost. Dalším neopomenutelným cílem je také podporovat zájmy českého pojistného trhu vůči EU, spolupracovat se zahraničními asociacemi a institucemi a podporovat rozvoj pojišťovnictví a pojistného trhu na celém území České republiky (Česká asociace pojišťoven 2021).

Ukazateli úrovně pojistného trhu v ČR sledovanými ČAP, které jsem vybral, jsou předepsané pojistné, vyplacené pojistné plnění a škodovost. Ta je vypočítaná podle dat, které vlastním a vypočítanou podle podílu pojistného na HDP (pojištěnost) a koncentrace pojistného trhu.

2.3.1 Předepsané pojistné

Předepsané pojistné se posledních pět let neustále zvyšuje, což se týká životního i neživotního pojištění. Obě odvětví rostou a jejich podíl na trhu zůstává stabilní.

Celkový předpis smluvního pojistného podle metodiky ČAP vychází za rok 2020 ve výši 141,2 mld. Kč. To ve srovnání s rokem 2019, kde byl předpis pojistného 136,8 mld. Kč, představuje navýšení o 3,6 %. Níže uvádím tabulku, kde nalezneme údaje o růstu posledních pět let smluvního pojištění na území ČR.

Tabulka 1: Růst předepsaného pojistného v ČR

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Růst předepsaného pojistného	2,1%	3,8%	4,8%	5,7%	3,6%

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČAP dostupných na www.cap.cz

Životní pojištění zrychlilo svůj růst, když předepsané pojistné v roce 2020 dosáhlo částky 46,5 mld. Kč. Ve srovnání s rokem 2019, ve kterém předepsané pojistné činilo 45,2 mld. Kč, se pojistné zvýšilo o částku 1,3 mld. Kč, tedy o 3,1 %.

Neživotní pojištění v roce 2020 také potvrdilo svůj růstový trend. S výjimkou několika odvětví, mimo pojištění vozidel, majetku a odpovědnosti občanů i podnikatelů, kde se projevil pokles v předpisu pojistného o desítky procent a za hlavního viníka můžeme považovat Covid-19, se předepsané pojistné v celém neživotním pojištění zvýšilo za rok 2020 až o 3,9 %. Ve srovnání s rokem 2019, ve kterém dosáhlo částky 91,6 mld. Kč, tak posílilo o 3,1 mld. Kč a v roce 2020 dosáhlo hodnoty 94,7 mld. Kč. Tato čísla můžeme s ohledem na již zmíněnou pandemii považovat za celkem dobrý narůst. (Česká asociace pojišťoven 2021).

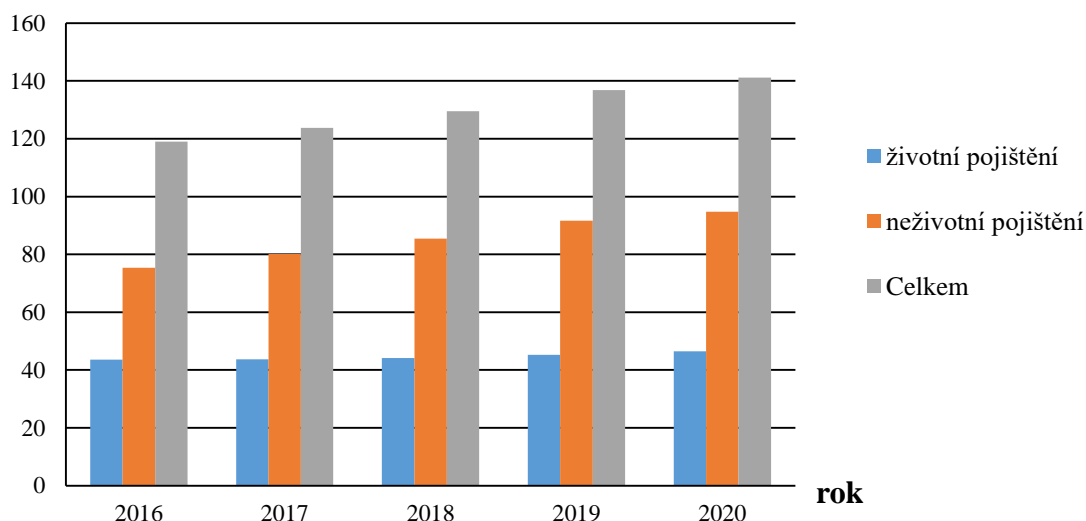
V tabulce č. 2 a na obrázku č. 1 můžeme vidět celkový vývoj předepsaného pojistného v ČR za poslední 5 let.

Tabulka 2: Vývoj předepsaného pojistného v ČR

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Životní pojištění	43,6 mld. Kč	43,7 mld. Kč	44,1 mld. Kč	45,2 mld. Kč	46,5 mld. Kč
Neživotní pojištění	75,4 mld. Kč	80,1 mld. Kč	85,4 mld. Kč	91,6 mld. Kč	94,7 mld. Kč
Celkem	119 mld. Kč	123,8 mld. Kč	129,5 mld. Kč	136,8 mld. Kč	141,2 mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČAP dostupných na www.cap.cz

**Předepsané
pojistné (mld.
Kč)**

Obrázek 1: Vývoj předepsaného pojistného v ČR

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČAP dostupných na www.cap.cz

2.3.2 Pojistné plnění

Celkové náklady na pojistné plnění členů ČAP se započtením zákonného pojištění se v roce 2020 snížily o 7,9 %, resp. o 6,6 mld. Kč. Po loňském překonání 90 mld. hranice tento rok náklady poklesly na 85,3 mld. Kč. Uvádíme tak samozřejmě čísla bez zahrnutí zákonného pojištění připadající na samotná vyplacená plnění. Rok 2020 byl tak nejvíce ovlivněn plným propuknutím pandemie COVID-19. V obou hlavních segmentech můžeme spatřit odlišný vývoj.

V životním pojištění nastal velmi výrazný propad a pojistná plnění se snížila až o 13,3 % a o částku 5,8 mld. Kč, na hodnotu 37,5 mld. Kč.

V neživotním pojištění vyplacená plnění sice také poklesla, ale jen o 1,7 % a o částku 0,8 mld. Kč, na úroveň 47,8 mld. Kč. V roce 2020 neživotní pojištění také překonalo životní pojištění o 10,3 mld. Kč. Před rokem byl tento rozdíl výrazně nižší, pouze o částku kolem 5,3 mld. Kč.

Podíly obou segmentů na nákladech pojistných plnění se během posledních 5 let celkem změnilo. Podíl životního pojištění se od roku 2016 snížil z 50 % na 44 %. Co se týče neživotního pojištění, to si na pojistném plnění drží víc než 55% podíl (kolem 56 %). Ještě před pěti lety se tento podíl rovnal 50 %.

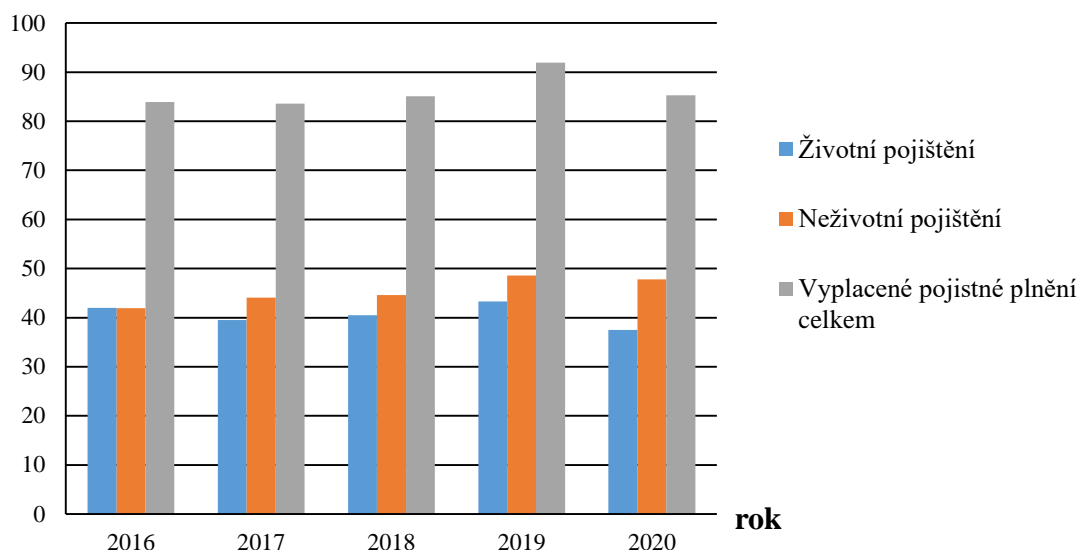
V tabulce č.3 a na obrázku č.2 můžete vidět celkové náklady na pojistná plnění a jak se tento podíl měnil v ČR během posledních 5 let.

Tabulka 3: Vývoj vyplaceného pojistného plnění v ČR

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Životní pojištění	42,0 mld. Kč	39,5 mld. Kč	40,5 mld. Kč	43,3 mld. Kč	37,5 mld. Kč
Neživotní pojištění	41,9 mld. Kč	44,1 mld. Kč	44,6 mld. Kč	48,6 mld. Kč	47,8 mld. Kč
Vyplacené pojistné plnění celkem	83,9 mld. Kč	83,6 mld. Kč	85,1 mld. Kč	91,9 mld. Kč	85,3 mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČAP dostupných na www.cap.cz

Pojistné plnění (mld. Kč)

Obrázek 2: Vývoj vyplaceného pojistného plnění v ČR

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČAP dostupných na www.cap.cz a vlastních výpočtů

2.3.3 Škodovost

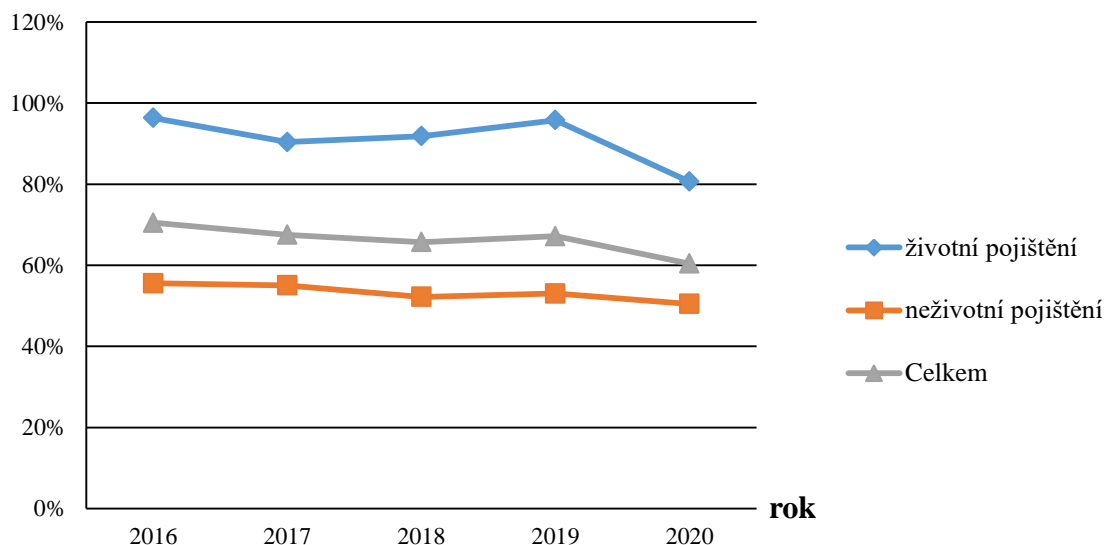
Ukazatel škodovosti jsem vypočítal jako podíl vyplaceného pojistného plnění k předepsanému (přijatému) pojistnému. V tabulce č.4 a na obrázku č.3 zachycujeme vývoj škodovosti od roku 2016 až do roku 2020. V tabulce jsou uvedeny nejen celkové hodnoty, ale také rozdělení podílu na životním a neživotním pojištění.

Tabulka 4: Škodovost v ČR

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Životní pojištění	96,3 %	90,4 %	91,8 %	95,8 %	80,6 %
Neživotní pojištění	55,6 %	55,0 %	52,2 %	53,0 %	50,5 %
Škodovost celkem	70,5 %	67,5 %	65,7 %	67,2 %	60,4 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČAP dostupných na www.cap.cz a vlastních výpočtů

Škodovost (%)

Obrázek 3: Škodovost v ČR

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČAP dostupných na www.cap.cz a vlastních výpočtů

Z tabulky č.4 a z obrázku č.3 je zřejmé, že škodovost životního pojištění velmi převládala nad škodovostí neživotního pojištění. Škodovost životního pojištění je značně vysoká. Nejnižší škodovost životního pojištění za poslední 5 let je vykázána v roce 2020 a dosáhla 80,6%. Tento faktor můžeme i tak považovat za příliš vysoký.

Oproti tomu škodovost neživotního pojištění je nižší, ale také dosáhla nejmenší hodnoty za poslední pět let v roce 2020, a to 50,5 %. Nejvyšší škodovost byla v roce 2016 s 55,6 %, což je jak můžeme vidět výrazně menší než škodovost životního pojištění.

Celková škodovost má za posledních pět let klesající charakter. Pro pojišťovny působící na českém pojistném trhu je tato skutečnost nemálo pozitivní. I když rostla škodovost, bylo to vykompenzováno rostoucí mírou předepsaného pojistného. Důležitým faktorem je také to, že škodovost nepřesahuje 100% a od roku 2020 klesá. Výsledek roku 2020 můžeme hodnotit jako úspěšný rozvoj pojistného trhu v ČR.

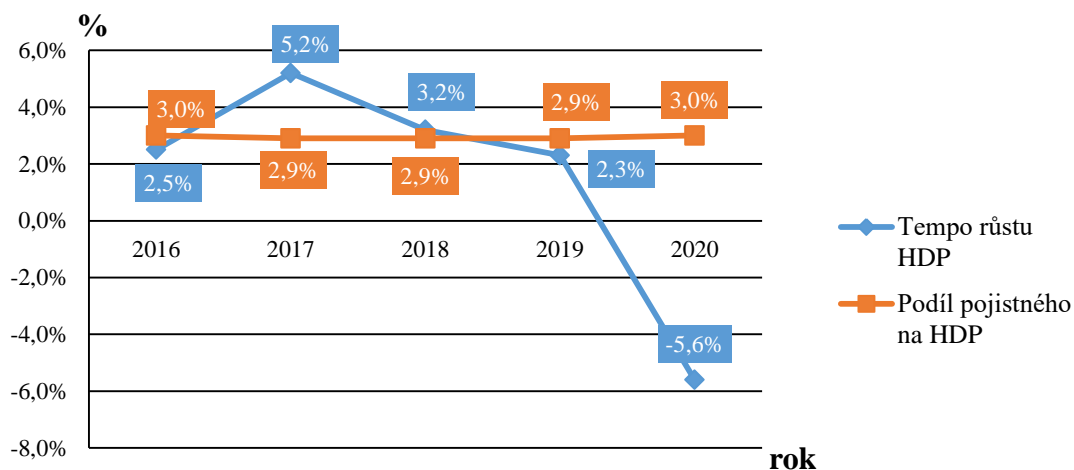
2.3.4 Pojištěnost

Dalším ukazatelem v oblasti pojištěnosti je podíl předepsaného pojistného a hrubého domácího produktu v běžných cenách, kdy tento ukazatel bývá vyjádřen v procentech. V tomto případě se ukazuje vyspělost pojistného trhu ve vztahu k rozvoji celé ekonomiky, což představuje základní parametr v mezinárodním pojetí. Velký vliv na hodnotu ukazatele

má celkový stav ekonomiky země. Pozitivní trend v růstu ekonomiky poskytuje stabilní základ pro rozvoj samotného pojistného trhu, přispívá ke zvyšování kupní síly obyvatelstva, z čehož vyplývá zvýšený zájem o pojištění.

Podíl předepsaného pojistného k HDP nedosahuje v ČR ani poloviny evropského průměru (v roce 2020 – 7,0 %, na životní pojištění – 3 % a neživotní – 4 %). V roce 2020 v ČR dosáhla pojištěnost 3,0 %. Z toho 0,9 % připadá na životní pojištění a 2,1 % na neživotní.

Tím že tento ukazatel pracuje s hodnotami HDP v běžných cenách, tak za jeho nedostatek můžeme určit to, že HDP se meziročně vyvíjí jinak než předepsané pojistné. Hodnoty ukazatele jsou tímto samozřejmě ovlivňovány. Ukazatel předepsaného pojistného na HDP a růst HDP jsou znázorněny na obrázku č.4.

Obrázek 4: Pojištěnost a růst HDP v ČR

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČAP dostupných na www.cap.cz

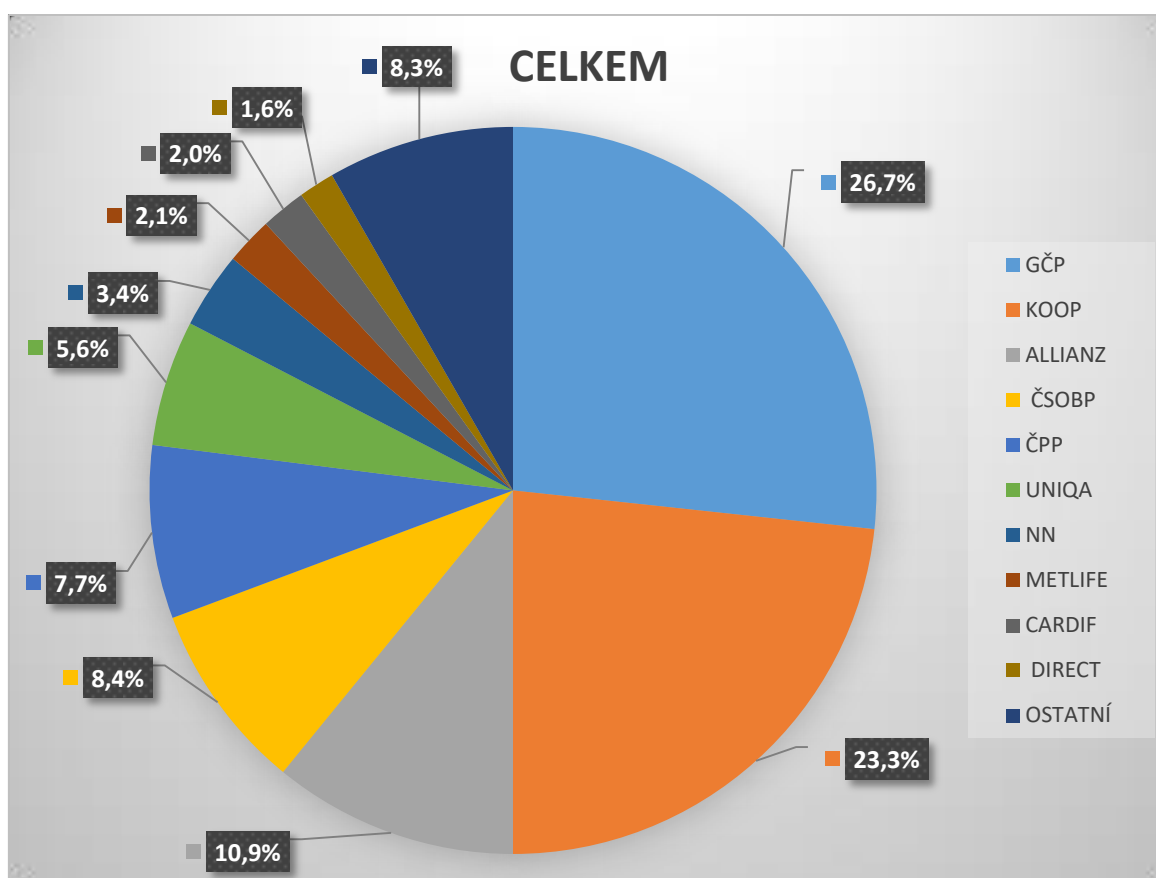
Vývoj tohoto ukazatele začíná na začátku sledovaného období v roce 2016 na hodnotě 3,0 %. V následujících letech ukazatel zůstával a zůstává průměrně stejný. V roce 2020 má naprosto stejnou hodnotu 3,0 %. I s ohledem na to, že se HDP v roce 2020 snížilo o 5,6 %. Klesající trend byl způsoben celosvětovou pandemií viru SARS-COV-2, pojištěnost však zůstala totožná.

2.3.5 Koncentrace pojistného trhu

Následujícím ukazatelem pojistného trhu, který popisuje, je koncentrace úrovně pojistného trhu. Tento ukazatel je sledován ve většině vyspělých zemí a představuje podíl největších komerčních pojišťoven na předepsaném pojistném.

V roce 2020 se koncentrace trhu dále postupně navýšila v souvislosti s dokončeným převodem kmene a nedávnými fúzemi mezi členskými pojišťovnami. Podíl na trhu prvních deseti členů na celkovém předepsaném pojistném upraveném podle metodiky ČAP narostl z loňských 90,1 % na aktuálních až 91,7 %. Z obrázku č.5 je viditelné, že první tři pojišťovny pokrývají přes 60 % celého trhu. Prvních pět pojišťoven má podíl až 77 %.

Obrázek 5: Koncentrace pojistného trhu v ČR (10 největších pojišťoven)

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČAP dostupných na www.cap.cz

Podle objemu předepsaného pojistného je možné seřadit komerční pojišťovny a jejich podíly na pojistném trhu v příslušném roce. Největší pojišťovnou v tomto směru je Generali Česká pojišťovna a.s. s celkovým podílem 26,7 % na trhu a částkou 37,7 mld. Kč. Druhou největší pojišťovnou je Kooperativa pojišťovna, a. s., která dosahuje 23,3 %

podílu na pojistném trhu s částkou 32,9 mld. Kč. Jak vypadá koncentrace TOP-10 pojišťoven na trhu je zobrazeno na obrázku č.5.

V neživotním pojištění je tento ukazatel podobný jako celková koncentrace. Generali Česká pojišťovna, a. s. pokrývá 28,9 %, Kooperativa, pojišťovna, a. s. potom 19,7 %. Prvních deset pojišťoven obsahuje 91,3 %.

V životním pojištění je to poněkud jinak. Největší pojišťovnou je nyní již Kooperativa, pojišťovna, a. s., která pokrývá až 30,6 % trhu. Druhou největší pojišťovnou s 22,3 % je Generali Česká pojišťovna, a.s.. Prvních deset pojišťoven obsahuje až 93 % trhu.

3 Pojistný trh Ruské federace

Tato kapitola popisuje ruský pojistný trh. Na začátku je zaměřena na historii vzniku a vývoje pojišťovnictví v Rusku. Pak stručně bude charakterizován tento trh a v další části popsána situace v Ruské federaci na tomto trhu v roce 2020 podle uvedených ukazatelů.

3.1 Historie a etapy vývoje ruského pojistného trhu

Pojišťovnictví se v Rusku začalo rozvíjet mnohem později než v jiných zemích Evropy a to z důvodu dlouhodobého zachování nevolnictví, které znemožňovalo vznik tuzemských pojišťoven. Až do konce 17. století byl pojistný trh zastoupen zahraničními pojišťovami, které zajišťují veškeré potřeby pojistného krytí (Kuznecova 2020).

První pojišťovací společnost v Ruské říši se objevila v roce 1765 v Rize (dnes hlavní město Lotyšska) a nesla název Rižská společnost vzájemného požárního pojištění. V období od roku 1786 do roku 1820 bylo v Rusku vytvořeno několik pojišťoven z nichž nejznámější byly: „Pojišťovací expedice ve Státní úvěrové bance“, která se objevila v roce 1786 a prováděla pojištění budov a zboží, a „Pojišťovna u Státní asignační banky“, která prováděla také pojištění zboží (Kuznecova 2020).

Na další vývoj se muselo čekat velmi dlouho. Stát se rozhodl pomoci rozvoji pojišťovnictví až v roce 1827. V roce 1827 byla založena „První ruská požární pojišťovna“, která získala od vlády monopol na pojišťovací operace na dvacet let v Petrohradu, Moskvě, Oděse a dalších velkých městech. Společnost byla navíc osvobozena od všech daní (Kuznecova 2020).

Dále byla v roce 1835 založena tzv. „Druhá Ruská Požární Společnost“ a v roce 1846 „Salamandra“. Tyto společnosti dostaly výlučné právo na pojišťovací činnost v jiných regionech než „První Ruská Požární Společnost“ (Kuznecova 2020).

Také v první polovině 19. století se v Rusku objevilo životní pojištění. V roce 1835 byla vytvořena pojišťovna „Život“, která začala vykonávat osobní pojištění. Na konci 19. století v Rusku působilo již patnáct akciových společností, třicet dva vzájemných pojišťoven a další zahraniční pojišťovny (Kuznecova 2020).

Po Říjnové revoluci v roce 1917 se pojišťovnictví v Rusku transformovalo. V roce 1918 výnosem „O organizaci pojišťovnictví v Ruské republice“ bylo pojišťovnictví

monopolizováno státem ve všech jeho typech a formách. Zejména bylo zrušeno pojištění majetku. Zrušeny byly také soukromé pojišťovny (Kuznecova 2020).

Po skončení občanské války bylo obnoveno pojištění majetku státu. Ve finančním komisariátu RSFSR bylo vytvořeno „Hlavní ředitelství státního pojištění“, jehož hlavní funkcí bylo provádění státního pojištění. V období let 1926 až 1932 se pojišťovnictví rychle rozvíjelo (Kuznecova 2020).

V době druhé světové války byly prostředky státního pojištění směřovány především na potřeby války. V roce 1947 byla otevřená pojišťovací akciová společnost „Ingosstrach“ vyčleněna ze systému „Státní pojišťovny SSSR“ jako samostatný právní subjekt. Účelem jeho vytvoření bylo obsluhovat zahraniční obchod, vědecké, technické a kulturní vztahy Ruské federace se zahraničím. Po druhé světové válce došlo k výraznému nárůstu v pojištění osob. Pokud na konci roku 1945 bylo pojištěno 1,8 mil. lidí, tak k 1. 1. 1953 to bylo o 4 mil. lidí více (Kuznecova 2020).

Do konce 80. let v SSSR působilo 5765 státních pojišťovacích inspektorátů, z toho 3425 v Rusku. V roce 1989 byl počet smluv o dobrovolném pojištění mezi obyvateli 121,5 milionu, s počtem obyvatel v zemi 148 milionů, což tedy je méně než jedna smlouva na osobu. Vzhledem k tomu, že v zemích s rozvinutým pojistným systémem připadá pět až šest pojistných smluv na osobu, tak to bylo velmi málo (Kuznecova 2020).

Za jeden z nejdůležitějších a přelomových bodů v pojistném systému Ruska jsou považována „Nařízení o akciových společnostech a společnostech s ručením omezeným“ přijatá v červnu 1990 Radou ministrů SSSR, která zajistila možnost vytvoření soukromých pojišťoven. Přijetí tohoto dokumentu a rozpad Sovětského svazu znamenaly začátek prudkého nárůstu pojistitelů, vzniku nových potřeb pojišťovacích služeb a zvýšení konkurence na trhu (Kuznecova 2020).

Na počátku 21. století rostla role pojišťoven v ruské ekonomice. Pojistné u různých druhů pojištění se téměř zdvojnásobilo. Podnikatelé začali projevovat zájem o klasické pojistné produkty. Ekonomické oživení a zpomalení inflace v roce 2002 přispěly k růstu reálných peněžních příjmů obyvatelstva. Ještě více vzrostl zájem o dlouhodobé kapitálové životní pojištění (Kuznecova 2020).

3.2 Charakteristika a specifika trhu Rusko

Pojistný trh je nedílnou součástí ruského finančního sektoru. V národním hospodářství je pojištění jedním z finančních nástrojů, které poskytují účinnou ochranu majetkových zájmů fyzických a právnických osob před různými riziky (Knyazeva 2019).

Fungování pojistných vztahů zajišťuje efektivní rozvoj pojistného trhu jako prvku finančního sektoru národního hospodářství Ruska. Pojistný trh plní sociální a ekonomické funkce.

Ekonomická funkce pojistného trhu spočívá v uskutečňování ekonomických vztahů mezi účastníky pojistného trhu za účelem zajištění ochrany majetkových zájmů pojistníků a projevuje se v zajištění jejich finančního zajištění (Knyazeva 2019).

Sociální funkce je realizována při realizaci sociálního zabezpečení občanů a při zajišťování sociální stability ve společnosti (Knyazeva 2019).

Strukturu pojistného trhu v Rusku lze definovat jako soubor kvantitativních a kvalitativních ukazatelů charakterizujících stav pojišťovacích činností. Ukazateli pojistného trhu jsou takové kvantitativní ukazatele, jako je objem předepsaného pojistného, výše vlastních zdrojů, velikost pojistných rezerv, počet uzavřených smluv (Knyazeva 2019).

Kvalitativní parametry činnosti se promítají do takových ukazatelů jako je míra nerentabilnosti pojištěné částky, koeficient finanční stability, výše pojistného plnění, míra koncentrace pojistného trhu a kapitálová návratnost pojišťovacích organizací (Knyazeva 2019).

Důležitým ukazatelem trhu pojistných služeb jsou hloubka penetrace pojistného trhu (pojištěnost). Hloubka penetrace pojistného trhu se vypočítá jako poměr předepsaného pojistného k HDP (v %) (Knyazeva 2019).

3.3 Výsledky roku 2020

Nyní se přesuneme k praktické části třetí kapitoly. Pomocí ukazatelů úrovně věcného pojistného trhu, které jsem již vybral, stanovíme co se dělo na ruském pojistném trhu a k jakým výsledkům v roce 2020 došlo. V této kapitole budu používat data od Centrální banky Ruské federace.

Pro lepší přehlednost jsem vybral stejné ukazatele úrovně pojistného jako v minulé kapitole o českém trhu. To jsou předepsané pojistné, vyplacené pojistné plnění, škodovost kterou vypočítám a také podíl pojistného na HDP (pojištěnost) a stejné koncentrace pojistného trhu.

3.3.1 Předepsané pojistné

Navzdory tomu, že rok 2020 byl pro ruskou ekonomiku včetně pojistného trhu poměrně náročný, lze také zaznamenat některé pozitivní důsledky ekonomického šoku pro střednědobý vývoj odvětví (a finančního trhu celkové), zejména zrychlení digitalizace procesů. Zrychlení procesu digitalizace finančního trhu, ke kterému došlo v roce 2020 na pozadí restriktivních opatření, vytvořilo příležitosti pro celkový rozvoj pojišťovnictví (Centrální banka Ruské federace 2021).

Ruský pojistný trh navzdory poklesu ekonomické aktivity a na negativní dynamiku HDP (snížení o 3%) způsobené pandemií, v důsledku růstu kapitálového životního pojištění, pojištění dlužníků a majetku právnických osob, vzrostl v roce 2020 o 4,1 % (0,1 % v 2019). Objem předepsaného pojistného přesáhl 1,5 bilionu rublů (500 mld. Kč). Čtvrtletní dynamika přitom byla nerovnoměrná a měnila se v návaznosti na makroekonomickou situaci. Hlavní příspěvek k růstu na konci roku mělo akumulární životní pojištění a úvěrové pojištění, které bylo podpořeno zmírněním měnové politiky a spuštěním programů zvýhodněných hypotečních úvěrů (Centrální banka Ruské federace 2021).

Když se podíváme na obrázku č.6 a tabulku č.5, je viditelné, jak se zvětšilo předepsané pojistné životního pojištění v Rusku za poslední pět let a té víc než na 100 %. Z částky 216 mld. RUB (72 mld. Kč) se zvedlo až do 456 mld. RUB (152 mld. Kč). Jedním z důvodů, proč tento ukazatel vzrostl, je rozšíření elektronického pojištění, které je faktorem efektivního rozvoje pojistného trhu a přispívá k uspokojování pojistných potřeb.

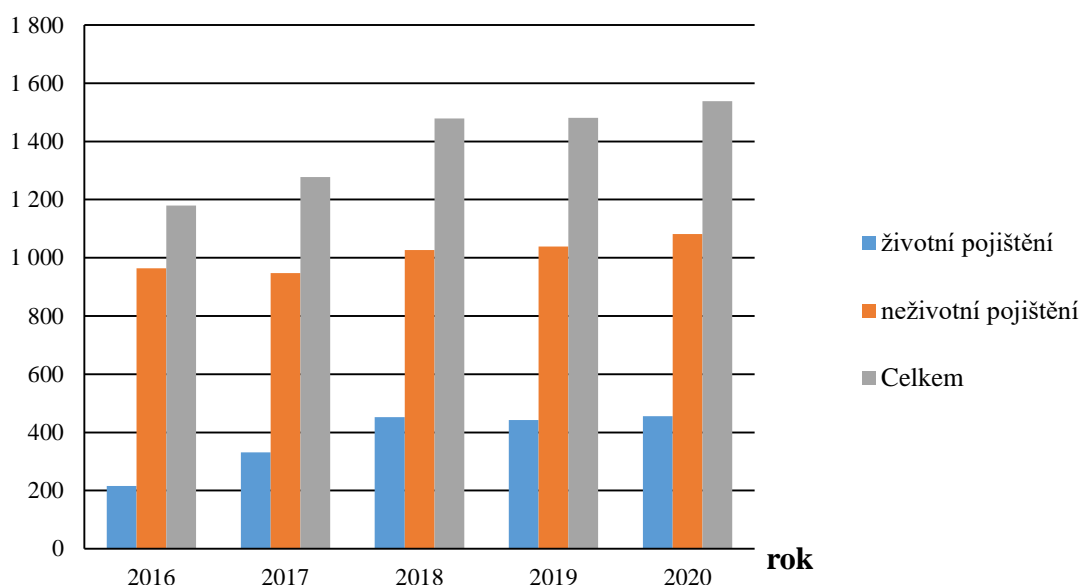
V digitálním prostředí se prodej rozšiřuje. Elektronické pojištění výrazně zvyšuje dostupnost pojistných služeb a snižuje náklady na uzavírání a vedení pojistných smluv i likvidaci škod. V Ruské federaci byly pokusy spustit digitální prodej ještě před pandemií Covidu 19, proto můžeme zaznamenat velký nárůst pojištění i v roce 2018 (Centrální banka Ruské federace 2021)

Tabulka 5: Vývoj předepsaného pojistného v Rusku

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Životní pojištění	216 mld. RUB	331 mld. RUB	452 mld. RUB	442 mld. RUB	456 mld. RUB
Neživotní pojištění	964 mld. RUB	947 mld. RUB	1027 mld. RUB	1039 mld. RUB	1082 mld. RUB
Celkem	1180 mld. RUB	1278 mld. RUB	1479 mld. RUB	1481 mld. RUB	1538 mld. RUB

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů CBR dostupných na www.cbr.ru

**Předepsané
pojistné (mld.
RUB)**

Obrázek 6: Vývoj předepsaného pojistného v Rusku

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů CBR dostupných na www.cbr.ru

3.3.2 Pojistné plnění

Na základě výsledků roku 2020 se platby z pojistných smluv zvýšily o 8,1 % na 659,3 miliardy RUB (220 mld. Kč). Tato dynamika růstu souvisela především s výrazným nárůstem plateb ze smluv životního pojištění. Minimální platby byly zaznamenány ve druhém čtvrtletí. Jejich objem se pak meziročně snížil o 6 % vlivem poklesu aktivity

ve všech hlavních oblastech činnosti občanů a podniků. Pokles počtu jízd autem také přispěl ke snížení počtu pojistných událostí (Centrální banka Ruské federace 2021).

Tabulka 6: Vývoj vyplaceného pojistného plnění v Rusku

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Životní pojištění	30,0 mld. RUB	36,4 mld. RUB	67,2 mld. RUB	133,4 mld. RUB	204,5 mld. RUB
Neživotní pojištění	475,8 mld. RUB	473,1 mld. RUB	455,9 mld. RUB	477,3 mld. RUB	454,8 mld. RUB
Vyplacené pojistné plnění celkem	505,8 mld. RUB	509,5 mld. RUB	523,1 mld. RUB	610,7 mld. RUB	659,3 mld. RUB

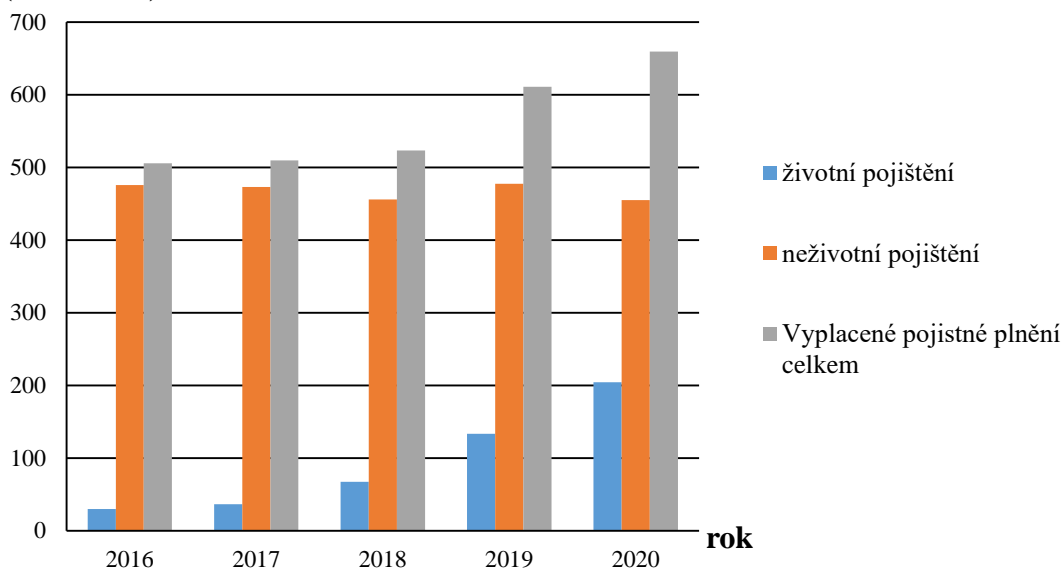
Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů CBR dostupných na www.cbr.ru

Jak můžeme vyčíst z tabulky č.6 a z obrázku č.7, pojistné plnění životního pojištění poslední tři roky značně roste. Hlavním příspěvkem k růstu plateb v roce 2019 a roce 2020 bylo zvýšení plateb na propadlých investičních životních pojištěních. Růst výplat podpořilo i oslabení rublu, které vyvolalo zvýšení průměrné výplaty v určitých segmentech pojistného trhu, kde je pozorována kurzová závislost (především v autopojištění kvůli rostoucím cenám komponentů). Hodnota vývoje pojistného plnění neživotního pojištění zůstává poslední pět let velice stabilní, což lze také spatřit na obrázku č.7.

V roce 2020 zisk ruského pojistného trhu mírně vzrostl a dosáhl výše 247,5 miliardy rublů (82,5 mld. Kč). Růst zisku byl spojen s růstem výnosů z investiční činnosti. (vlivem přecenění cizoměnových aktiv). Důvodem růstu bylo také snížení podnikatelské aktivity kvůli zavedením proticovidových opatření. Negativní dynamika plateb u rizikových typů se stala jedním z faktorů růstu čistého zisku (Centrální banka Ruské federace 2021).

Pojistné plnění (mld. RUB)

Obrázek 7: Vývoj vyplaceného pojistného plnění v Rusku

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů CBR dostupných na www.cbr.ru

3.3.3 Škodovost

Na konci roku 2020 činila škodovost v Ruské federaci 42,8 %, zatímco o rok dříve dosahovala 41,2 %. V tabulce č.7 jsou uvedeny celkové hodnoty, ale také rozdělení podílu na segmenty životního a neživotního pojištění.

Tabulka 7: Škodovost v Rusku

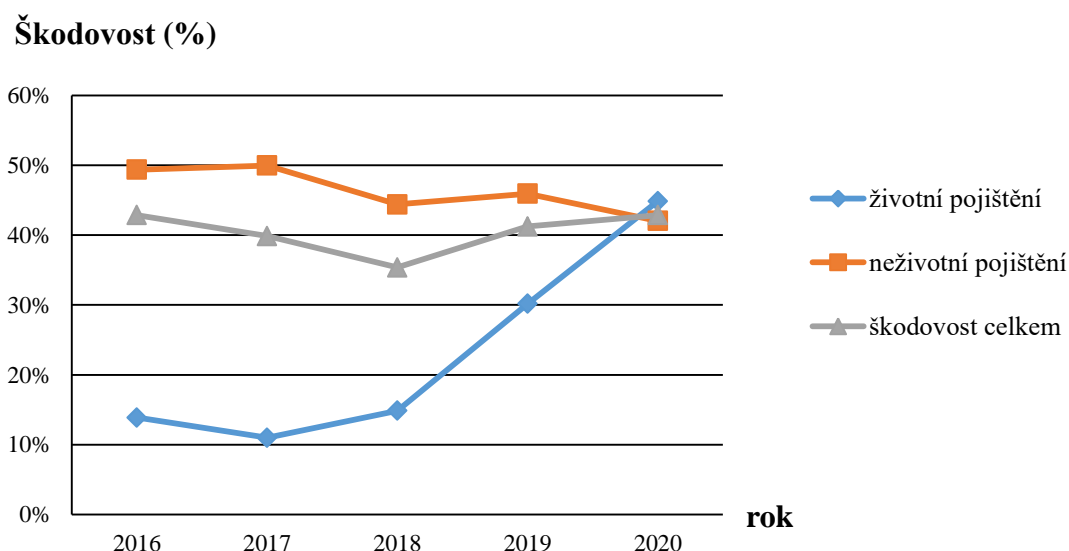
Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Životní pojištění	13,9 %	10,9 %	14,9 %	30,2 %	44,8 %
Neživotní pojištění	49,4 %	49,9 %	44,4 %	45,9 %	42,0 %
Škodovost celkem	42,8 %	39,9 %	35,3 %	41,2 %	42,8 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů CBR dostupných na www.cbr.ru a vlastních výpočtů

Z tabulky č.7 a obrázku č.8 je zřejmé, že do roku 2020 škodovost neživotního pojištění převládala nad škodovostí životního pojištění. Škodovost životního pojištění do roku 2020 byla velmi nízká a pohybovala se v letech 2016 až 2018 od 10-15%. V letech 2019 až 2020 se škodovost dostala do velmi rychlého nárůstu a nyní se pohybuje na úrovni více než 40%. Rychlý nárůst škodovosti není pro pojišťovny dobrým příznakem.

Oproti tomu škodovost neživotního pojištění je celkem stabilní a pohybuje v rozmezí mezi 40-50 %. Tuto skutečnost můžeme vyčíst z tabulky č.7 a z obrázku č.8. V roce 2020 škodovost životního a neživotního pojištění byla průměrně na stejné procentuální částce.

Důležitým faktorem je, že škodovost nepřesahuje ani 50%, což lze ohodnotit jako pozitivní výsledek. Bohužel ukazatel za poslední dva roky roste směrem nahoru.

Obrázek 8: Škodovost v Rusku

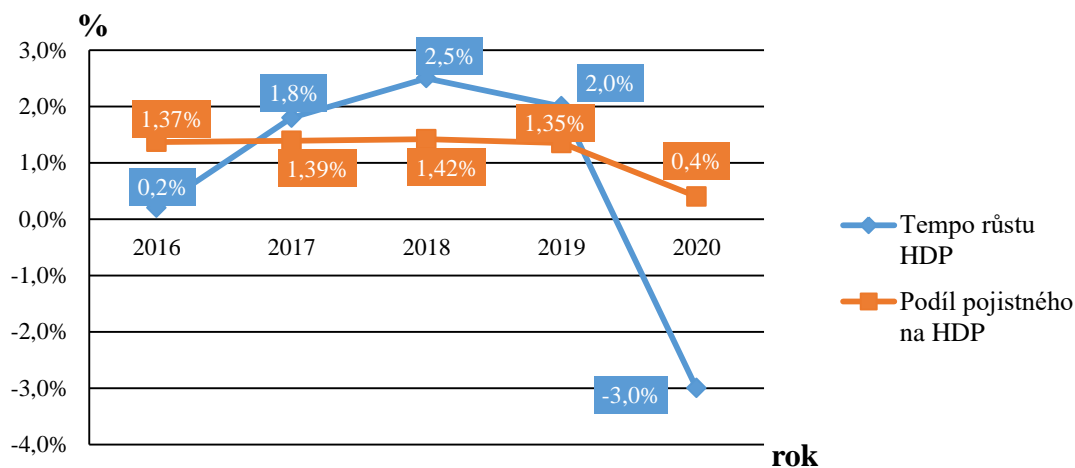
Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů CBR dostupných na www.cbr.ru a vlastních výpočtů

3.3.4 Pojištěnost

Úroveň pojištěnosti obyvatelstva na území Ruské federaci zůstává extrémně nízký. V roce 2020 se podíl hrubého předepsaného pojistného na HDP včetně povinného zdravotního pojištění rovnal 0,4 % a za poslední 5 let nepřesahoval barieru v 1,5 %. Podíl hrubého pojistného na HDP v Rusku je extrémně malý, jak je znázorněno na obrázku č. 9. Pojistné na obyvatele je také na velice nízké úrovni.

Dynamiku HDP můžeme spatřit na obrázku č. 9. Posledních pár let dynamika mírně rostla, ale v roce 2020 se progres pozastavil a křivka se vlivem covidové pandemie snížila dokonce o 3 %.

Hlavními příčinami takové situace jsou nízká úroveň kvality života a bohatství spotřebitelů, jejich důvěry vůči finančním společnostem a vlády země, korupce v celém systému, nerozvinutá infrastruktura trhu, včetně absence efektivní sítě pojišťovacích zprostředkovatelů.

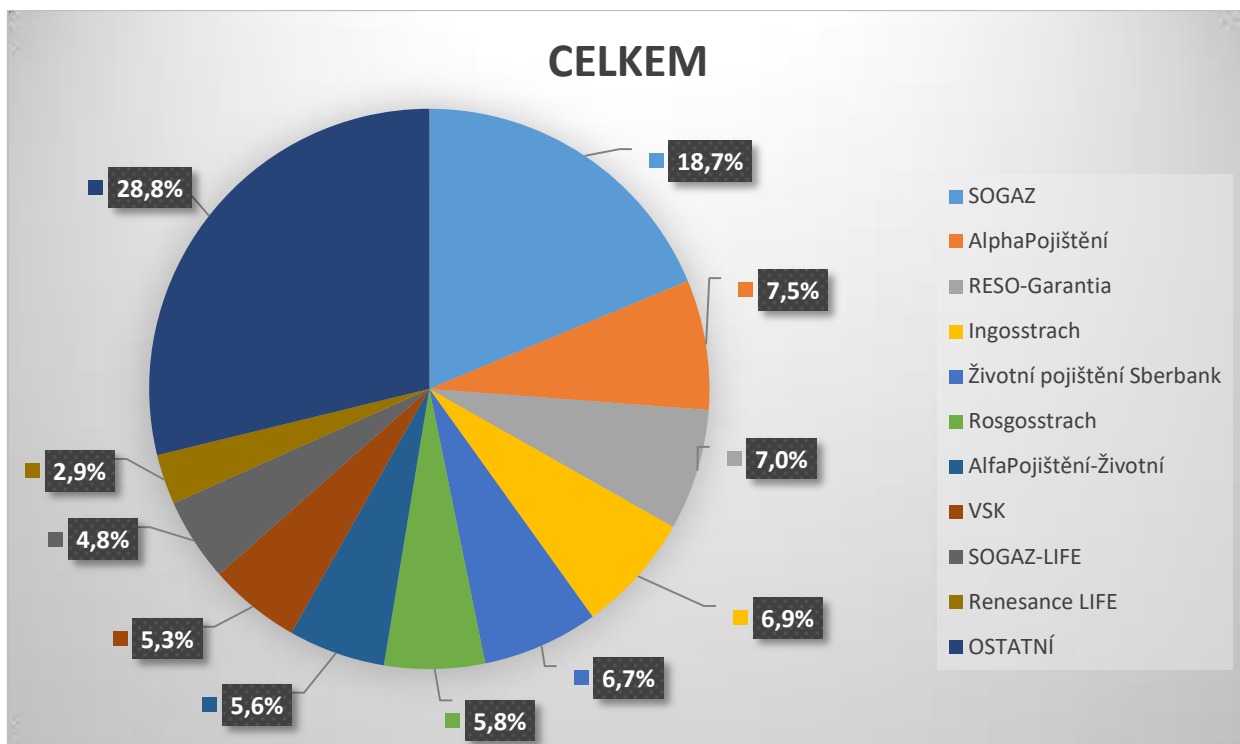
Obrázek 9: Pojištěnost a růst HDP v Rusku

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů CBR dostupných na www.cbr.ru

3.3.5 Koncentrace pojistného trhu

Koncentrace pojistného trhu se v Rusku postupně zvýšila. V roce 2020 TOP-10 pojišťoven tvoří 71,2 % pojistného oproti loňským 64 %. Nárůst koncentrace byl veden především sloučením pojišťoven VTB Life Insurance a VTB Insurance se skupinou SOGAZ, která je lídrem na pojistném trhu s podílem 18,7 %. Jak vypadá koncentrace TOP-10 pojišťoven na trhu je zobrazeno na obrázku č.10.

Odložení další fáze navyšování základního kapitálu o rok způsobilo zpoždění malým společnostem, ale růst koncentrace trhu měl pokračovat i v roce 2021. Rok 2020 ukázal, že velké pojišťovny jsou schopny se lépe přizpůsobit stresovým situacím na trhu. Tempo růstu pojistného u společností TOP-50 se ukázalo být jeden a půl krát vyšší, než průměrné tempo růstu trhu. Společnosti na 51-100 místě v žebříčku pojistitelů vykázaly oproti roku 2019 pokles pojistného o 11,5 %. Pokračoval trend snižování počtu účastníků pojistného trhu. Ke konci roku zůstalo na trhu 162 společností (30 životních a zdravotních pojišťoven, 98 univerzálních společností a 4 specializovaní zajistitelé). V roce 2020 opustily trh kvůli regulačním sankcím čtyři pojišťovny a devět společností se dobrovolně vzdalo licence (Nikitina 2021).

Obrázek 10: Koncentrace pojistného trhu v Rusku (TOP-10 pojišťoven)

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů CBR dostupných na www.cbr.ru

4 Srovnání pojistných trhů Ruské federace a České republiky

Poslední kapitola je zaměřena na porovnání vybraných pojistných trhů. Hlavním účelem bude porovnání vybraných ukazatelů pojistných trhu a vývoje trhu během sledovaného období. Pro lepší pochopení a přehlednost převedu všechny údaje a data ruského pojistného trhu do českých korun. Používám měnový kurz které odpovídá sledovanému období.

4.1 Předepsané pojistné

U daného ukazatele nejprve porovnám vývoj celkového předepsaného pojistného a dále se zaměřím na srovnání odvětví životního a neživotního pojištění na českém a ruském pojistném trhu. V tabulce č.8 vidíme hodnoty celkového předepsaného pojistného za sledované období a celkový nárůst v procentuální hodnotě.

Tabulka 8: Celkové předepsané pojistné v České republice a Rusku (v mld. Kč)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2020/2016
ČR	119,0	123,8	129,5	136,8	141,2	18%
Rusko	393,3	425,9	492,9	493,6	512,6	30%

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČAP a CBR dostupných na www.cap.cz a www.cbr.ru

Ruský pojistný trh zažil v pozorovaném období velmi silný vzestup; nárůst ukazoval až o 30%, to činí 119 mld. Kč v absolutní hodnotě.

Trh České republiky vzrostl o 18%, což můžeme hodnotit jako stabilní růst. V absolutní hodnotě je tento nárůst samozřejmě nižší a činí 22,2 mld. Kč a to z důvodu výrazné odlišnosti počtu obyvatel vybraných států. Počet obyvatelů Ruské federace dosahuje 146 milionů, zatímco v České republice je počet obyvatel výrazně nižší, necelých 10,8 milionů obyvatel.

Tabulka 9: Životní předepsané pojistné v České republice a Rusku (v mld. Kč)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2020/2016
ČR	43,6	43,7	44,1	45,2	46,5	6%
Rusko	72,0	110,3	150,6	147,3	152,0	110%

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČAP a CBR dostupných na www.cap.cz a www.cbr.ru

V odvětví životního pojištění také můžeme spatřit růst na obou trzích (tabulka č.9). Tento růst je ale výrazně odlišný.

Český trh byl v daném období celkem stabilní, žádné výrazné změny nebyly zaznamenány. Díky stabilní situaci české ekonomiky a zvýšení oblíbenosti produktů životního pojištění s investiční složkou, došlo jen k malému 6 % nárůstu.

Pozorovaný dynamicky růst životního pojištění v Rusku (110 % za sledované období) vypovídá o počátečním stavu životního odvětví a zároveň o perspektivě dalšího růstu. Mezi faktory pozitivně ovlivňující životní pojištění v Rusku je možné zařadit optimalizaci zdaňování, rozšíření elektronického pojištění, rozšiřování investičních příležitostí pro pojišťovny a nakonec přijetí strategie rozvoje pojistného trhu až do roku 2020. Většina těchto výrazných změn proběhla v letech 2017 až 2018, kdy můžeme spatřit doslova skokový růst.

Tabulka 10: Neživotní předepsané pojistné v České republice a Rusku (v mld. Kč)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2020/2016
ČR	75,4	80,1	85,4	91,6	94,7	25%
Rusko	321,3	315,6	342,3	346,3	360,6	12%

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČAP a CBR dostupných na www.cap.cz a www.cbr.ru

Vývoj neživotního pojistného trhu je podmíněn větším počtem různých faktorů, než životní odvětví. To je samozřejmě odůvodněno větším množstvím druhů pojištění.

Tento stabilní růst předepsaného pojistného i v oblasti neživotního pojištění byl v roce 2020 v České republice zaznamenán i s ohledem na vznik pandemie, která tento trh nemálo ovlivnila.

Ruský pojistný trh v odvětví neživotního pojištění se také zvýšil o 12 %, což je procentuálně dvakrát menší částka. Tento trh je hodně závislý na povinných typech pojištění, mezi které patří OSAGO, pojištění policistů, příslušníků armády atd. Ruska federace poslední pár let klade velký důraz na odvětví pojišťovnictví a navíc ho aktivně podporuje. Ruský trh momentálně prochází stadiem růstu a měl by se pohybovat těmto směrem.

4.2 Pojistné plnění

Tempo růstu celkových pojistných plnění má v Rusku úplně stejný charakter s tempem růstu předepsaného pojistného, a to je 30 % v sledovaném období, viz tabulka č.11.

Mezi faktory které způsobili tento nárůst patří postupné zvýšení průměrné pojistné částky, ukončení pojistných smluv a také pokles počtu pojišťovacích společností působících na trhu. Z pojistného trhu za poslední pět let odešlo zhruba 300 pojišťoven. Na trhu jich zůstalo pouze 162 zůstalo, kvůli čemuž určitá část klientů těchto pojišťoven své pojistné smlouvy vypověděla předčasně.

V neživotním pojištění má na všech trzích největší váhu ve vyplácených pojistných plnění pojištění motorových vozidel, včetně pojištění odpovědnosti za provoz motorového vozidla. V Rusku mimo jiné také hrály významnou roli požáry na Sibíři způsobené anomálními klimatickými podmínkami a megaprojekty, např. fotbalové mistrovství světa roku 2018.

V ČR objem celkových vyplacených pojistných plnění rostl velmi pomalu v porovnání z předepsaným pojistným a vzrostl jen o 1,5 % za poslední pět let. Na českém trhu životního pojištění lze vidět propad pojistných plnění o 13,3 % a neživotní pojištění zaznamenalo také malý pokles o 1,7 %. Rok 2020 byl nejvíce ovlivněn plným propuknutím pandemie COVID-19, na druhou stranu to moc nesnížilo mnou zkoumané hodnoty. Můžeme podotknout, že český pojistný trh se evidentně nachází ve stadiu dospělosti a má rezervu aby mohl překonat takovéto situace.

Tabulka 11: Vývoj celkového pojistného plnění v České republice a Rusku (v mld. Kč)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2020/2016
ČR	83,9	83,6	85,1	91,9	85,3	1,5%
Rusko	505,8	509,5	523,1	610,7	659,3	30%

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČAP a CBR dostupných na www.cap.cz a www.cbr.ru

4.3 Škodovost

Úroveň škodovosti na ruském trhu za sledované období dosahuje jen 40 %. To je docela dobrá a nízká hodnota škodovosti. V České republice se úroveň škodovosti nachází na úrovni více než 65 %. To je také celkem dobrý ukazatel, ale o dost větší než v Rusku.

Tabulka 12: Vývoj škodovosti v České republice a Rusku (v procentech)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	Průměr
ČR	70,5	67,5	65,7	67,2	60,4	66,3%
Rusko	42,8	39,9	35,3	41,2	42,8	40,4%

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČAP a CBR dostupných na www.cap.cz a www.cbr.ru

Podíváme – li se na škodovost v životním pojištění, výsledky se budou odlišovat ještě výrazněji. V Rusku dosahuje tento ukazatel, naposledy v roce 2020, hodnoty jen 44,8 %, ale v České republice se pohybuje v rozmezí od 80 % do 96 %.

Důvodem tak nízké úrovně škodovosti v Rusku je fakt, že existuje velká část klientů, kteří mají zájem pouze o úrazové pojištění. V tomto případě zákazníci kupují nejlevnější produkt – pojištění pro případ smrti a úrazové pojištění jako doplněk. Většina ruských pojišťoven striktně dodržuje pravidlo, že pojistná částka připojištění nesmí překročit pojistnou částku v hlavním programu.

Průměrný koeficient škodovosti na českém trhu je na úrovni 66,3 %, což je celkem stabilní faktor. Podle mého názoru mezi hlavní příčiny patří vysoká oblíbenost produktů penzijního připojištění a také délka života obyvatelstva (pozvolné stárnutí obyvatelstva) a četné předčasné zrušení pojistných smluv v krizových obdobích.

Oproti životnímu pojištění se neobjevují významné výkyvy v úrovni škodovosti v neživotním odvětví. Pojištění vozidel hraje podstatnou roli na každém trhu a je jedním z nejrizikovějších druhů pojišťovnictví. Hodnoty na trzích moc nechybují, v ČR jsou někde kolem 50 % a v Rusku kolem 45 %. Na jmenovaných trzích jsou pozorovány i časté živelní pohromy. V Rusku jsou časté např. požáry, i když je jich vzhledem k rozloze větší počet, úroveň propojištěnosti je mnohém nižší, což samozřejmě vede i k menší škodovosti.

4.4 Pojištěnost

O tom, jakou roli hraje pojišťovnictví v celé ekonomice země vypovídá ukazatel pojištěnosti. I přes rychlý rozvoj pojistného trhu, se úroveň pojištěnosti v Rusku pohybuje na hodnotě kolem 1 %, to je průměrně o třikrát méně než na českém pojistném trhu (3 %), viz tabulka č. 13. Průměrná úroveň pojištěnosti v ČR je téměř o polovinu nižší než úroveň evropská, ale má pozitivnější tendenci růstu a celkovou stabilitu.

Tabulka 13: Podíl pojistného k HDP v České republice a Rusku (v procentech)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	Průměr
ČR	3,0%	2,9%	2,9%	2,9%	3,0%	2,9%
Rusko	1,4%	1,4%	1,4%	1,4%	0,4%	1,2%

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů ČAP a CBR dostupných na www.cap.cz a www.cbr.ru

Důvodem takové situace v Rusku jsou nízká úroveň kvality života obyvatelstva, bohatství spotřebitelů, důvěra pojišťovnám a vládě země a korupce na všech úrovních systému. V České republice je naopak lepší kupní síla obyvatelstva, jsou zde všechny základy a možnosti pro rozvoj samotného pojistného trhu, z čehož vyplývá zvýšení zájmů o pojištění a růst tohoto odvětví.

4.5 Koncentrace pojistného trhu

Koncentrace ruského pojistného trhu z pohledu podílu pojišťoven na předepsaném pojistném dosahuje značně nízké úrovně, TOP-10 pojišťoven na trhu je poněkud více než 70 % (71,2 %) trhu. Jedinečným lídrem je skupina pojišťoven «Sogaz» která má na trhu podíl 18,7 %. Ostatní pojišťovny z TOP-10 mají podíly v rozmezí od 3 % do 7 % na trhu. Z toho vyplývá, že na trhu existuje zdravá konkurence.

Odlišná situace je pozorována v České republice, kde mají dvě největší společnosti – Generali Česká pojišťovna a.s. a Kooperativa pojišťovna a.s. – téměř 50 % podílu na celém pojistném trhu. A celkově první desítka pojišťoven má víc než 90 % podílu na trhu. Mezi ostatními pojišťovnami jsou také ve srovnání s ruským trhem obrovské rozdíly.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo podrobně zhodnotit a charakterizovat pojistné trhy České republiky a Ruské federace, zaměřit se na jejich vývoj a posoudit úroveň ruského pojistného trhu ve srovnání s českým pojistným trhem pomocí vybraných ukazatelů pojistného trhu.

Z pohledu předepsaného pojistného ruského pojistného trhu působí jeho stav velmi pozitivním dojmem a vykazuje nadprůměrné tempo růstu. Za poslední pět let se trh zvětšil o 30 %. Tento nárůst byl způsoben odvětvím životního pojištění. Mezi hlavní faktory, které měly vliv na výsledek, můžeme zařadit optimalizaci zdaňování, rozšíření digitalizace pojištění a rozšiřování investičních příležitostí pro pojišťovny. Pojistný trh v Rusku v odvětví neživotního pojištění také zaznamenal růst o 12 %. Tento trh je závislý především na povinných typech pojištění, mezi které patří OSAGO, pojištění policistů, příslušníků armády atd.

Trh České republiky se podle předepsaného pojistného také dostal do růstu na 18 % a rostl ve sledovaném období velmi stabilně. V roce 2020 se potvrdil růstový trend, např. povinné ručení se aktuálně zvýšilo o 7,1 %. Podnikatelská pojištění také potvrdila solidní nárůst o 4,7 % a havarijní pojištění vzrostlo o 6,7 %.

Tempo růstu celkových pojistných plnění v Rusku má úplně stejný charakter s tempem růstu předepsaného pojistného, tato hodnota činí 30 %. Mezi faktory, které způsobily takový nárůst patří postupné zvýšení průměrné pojistné částky, ukončení pojistných smluv a také pokles počtu pojišťovacích společností působících na trhu.

V ČR vzrostl objem celkových vyplacených pojistných plnění v porovnání s předepsaným pojistným velmi pomalu. Za sledované období se zvýšil jen o 1,5 %. Lze tvrdit, že se český pojistný trh nachází ve stadiu celkové dospělosti a má rezervu, aby mohl překonat neočekávané situace.

Z hlediska předepsaného pojistného a pojistného plnění stav ruského pojistného trhu vykazuje nadprůměrné tempo růstu a v porovnání s českým trhem poněkud větší nárůst v předepsaném pojistném a velice značný rozdíl v pojistném plnění. Avšak s ohledem

na počet obyvatel a na úroveň ekonomického rozvoje v obou zemích, nejsou výsledky tak jednoznačné.

Dalším vybraným ukazatelem pro analýzu pojistných trhů je škodovost. Průměr celkové škodovosti na ruském pojistném trhu je zhruba o 26 procentních bodů nižší než úroveň škodovosti v ČR v daném období (40 % oproti 66 %). Vysoké rozdíly jsou zaznamenávány v odvětví životního pojištění, kde hodnota úrovně škodovosti v Rusku nepřesahuje 45 %, zatímco na českém trhu tento ukazatel zůstává až nad 80 %. Je to dáno tím, že se ruský pojistný trh ještě plně nezformoval, ale již stojí na cestě rozvoje a plné zralosti.

Úroveň ukazatelů pojištěnosti a průměrného pojistného na jednoho obyvatele je v Rusku extrémně nízká. Úroveň pojištěnosti na pojistném trhu v Ruské federaci se pohybuje na hodnotě kolem 1%, což je o dva procentní body méně než úroveň na českém pojistném trhu (3 %). Stejná situace je i u průměrného pojistného na jednoho obyvatele. V ČR se to v roce 2020 rovnalo zhruba 15 000 Kč, zatímco ruský pojistný trh vykazuje hodnotu mnohonásobně nižší - kolem 13 000 RUB (4 300 Kč).

Důvodem těchto problémů v Rusku jsou nízká úroveň kvality života obyvatelstva a bohatství spotřebitelů, jejich nedůvěra k pojišťovněm a vládě a korupce na všech úrovních systému. V ČR všechny základy a možnosti pro rozvoj samotného pojistného trhu existují, z čehož vyplývá zvýšení zájmů o pojištění a růst tohoto odvětví.

Koncentrace ruského pojistného trhu z pohledu podílu pojišťoven na předepsaném pojistném dosahuje značně nízké úrovně v porovnání s ČR. TOP-10 ruského pojistného trhu sestavuje 71,2 %, v ČR je tento podíl více než 90 %.

Opíraje se o výsledky provedené analýzy lze usoudit, že ruský pojistný trh za českým v současné době zaostává, ale prochází etapou aktivního vývoje a růstu, i když nemá velký vliv na ekonomiku Ruska. K tomu v posledních letech efektivně přispívá činnost legislativních a dozorčích orgánů, (např. schválení strategie ruského pojistného trhu) a také vytváření asociace životních pojišťoven. Byla také vytvořena databáze pojištěných objektů a nastalých škod, reorganizoval se tak systém vztahů mezi pojistiteli a zprostředkovateli. Tento progres ukazuje na pozitivní vývoj na ruském pojistném trhu.

V současné době ruský pojistný trh poskytuje jednotlivcům a organizacím pouze základní ochranu proti rizikům, ale nehraje podstatnou roli při zvyšování životní úrovně a není přispěvatelem k důchodovému systému v Rusku.

Oproti tomu je český trh ve fázi mírného růstu během sledovaného období. Česká republika má pozitivnější tendenci růstu a celkovou stabilitu na pojistném trhu. V České republice je naopak ve srovnání s Ruskem lepší kupní síla obyvatelstva, jsou zde všechny vhodnější možnosti pro rozvoj samotného pojistného trhu, z čehož vyplývá zvýšení zájmů o pojištění a růst tohoto odvětví.

V souvislosti s výše uvedenými faktory by mělo Rusko věnovat zvláštní pozornost rozvoji svého pojistného trhu jako organického celku, protože jednotlivé reformy neumožňují velké změny na širokém trhu a nelze tak dosáhnout plného potenciálu, který tento trh bezesporu má. Také bych chtěl podotknout, aby vláda Ruské federace více myslela na životní úroveň obyvatelstva a zaměřila se na rozvoj důchodového pojištění a důchodového systému tak, jak se to děje v České republice.

Zdroje

ČEJKOVÁ, Viktória, 2002. *Pojistný trh*. Praha: GRADA Publishing. ISBN 80-247-0137-5.

DUCHÁČKOVÁ, Eva, 2015. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress. ISBN 978-80-87865-25-5.

DUCHÁČKOVÁ, Eva a Jaroslav DAŇHEL, 2012. *Pojistné trhy: změny v postavení pojišťovnictví v globální éře*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-078-2.

KNYAZEVA, E.G., O. A. BOYTUSH, T. D. ODINOKOVA, E. A. RAZUMOVSKAYA, L. I. YUZVOVICH a Y. T. AHVLEDIAN, 2019. *Pojištění*. Jekatěrinburg: Nakladatelství Uralské univerzity. ISBN 978-5-7996-2770-6.

MESRŠMÍD, Jaroslav, 2015. *Pojišťovnictví v globálním prostředí*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-150-5.

MESRŠMÍD, Jaroslav, 2015. *Regulace pojišťovnictví v EU*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-146-8.

Internetové zdroje

Centrální banka Ruska. 2017. *Přehled klíčových ukazatelů výkonnosti pojistitelů 2016* [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: https://cbr.ru/Collection/Collection/File/24032/review_insure_290617.pdf

Centrální banka Ruska. 2018. *Přehled klíčových ukazatelů výkonnosti pojistitelů 2017* [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: https://cbr.ru/Collection/Collection/File/24028/review_insure_17Q4.pdf

Centrální banka Ruska. 2019. *Přehled klíčových ukazatelů výkonnosti pojistitelů 2018* [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: https://cbr.ru/Collection/Collection/File/24024/review_insure_18Q4.pdf

- Centrální banka Ruska. 2020. *Přehled klíčových ukazatelů výkonnosti pojistitelů 2019* [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: https://cbr.ru/Collection/Collection/File/27614/review_insure_19Q4.pdf
- Centrální banka Ruska. 2021. *Přehled klíčových ukazatelů výkonnosti pojistitelů 2020* [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: https://www.cbr.ru/Collection/Collection/File/32073/review_insure_20Q4.pdf
- Česká asociace pojišťoven. 2016. *Výroční zpráva 2016*. [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2016.pdf>
- Česká asociace pojišťoven. 2017. *Výroční zpráva 2017*. [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2017_vyrocni.pdf
- Česká asociace pojišťoven. 2018. *Výroční zpráva 2018*. [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2018_vyrocni_zp.pdf
- Česká asociace pojišťoven. 2019. *Výroční zpráva 2019*. [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: https://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2019_vyrocni_zp.pdf
- Česká asociace pojišťoven. 2020. *Výroční zpráva 2020*. [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/images/o-nas/vyrocni-zpravy/2020.pdf>
- Česká asociace pojišťoven. 2021. *Statistické údaje dle metodiky ČAP 1-12/2020*. [online]. [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: https://www.cap.cz/images/statisticke-udaje/vyvoj-pojisteno-trhu/final_na_vymenu_STAT-2020Q4-CAP-CS-2021-02-04-WEB.pdf
- Česká asociace pojišťoven. 2021. *Vývoj pojistného trhu: V roce 2020 pojišťovny řešily druhý největší objem pojistných událostí z živelních škod za poslední dekádu*. [online]. [cit. 2021-12-16]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/tiskove-centrum/tiskove-zpravy/104791-vyvoj-pojistneho-trhu-v-roce-2020-pojistovny-resily-druhy-nejvetsi-objem-pojistnych-udalosti-z-zivelnich-skod-za-posledni-dekadu>
- KUZNECOVA, Alexandra. 2020. *Historie rozvoje pojišťovníctví v Rusku* [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://journal.tkbip.ru/2020/07/22/insurance/>

LEBEDEV, Denis. 2021. *Výsledky a analýza ruského pojistného trhu pro rok*. [online]. [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://calmins.com/itogi-i-analys-strahovogo-rynka-rossii-za-2020-god/>

Ministerstvo financí ČR. 2018. *Pojistný trh v České republice* [online]. [cit. 2021-12-18]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/pojistovnictvi/pojistny-trh-v-ceske-republice>

NIKITINA, Tatiana. 2021. *Ruský pojistný trh: výsledky roku 2020* [online]. [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: https://www.ranational.ru/sites/default/files/analytic_article/Обзор_страховой_рынок_2020_fin.pdf

PROQUEST, 2021. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2021-10-14]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz>